

ראשית דעת

הכל דיבורים צקי שלו

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי, בְּאֶהָל מוֹעֵד (במדבר א', א')
וַיִּדְבֹר אֱלֹקִים, אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֹּר (שמות כ', א')
וַשְׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ מִשְׁכַּן הָעֵדוּת (במדבר א', נ"ג)
וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל אֶהָל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ, וַיִּשְׁמַע אֶת הַקוֹל מִדְבַר
אֱלֹהֵי מִעַל הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדֻת, מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים,
וַיִּדְבֹר אֱלֹהֵי (במדבר ז', פ"ט)
וְאַחֲרָיו הָאֵשׁ, קוֹל דְּמָמָה דָּקָה. וַיְהִי כְּשֶׁמֶעַ אֱלֹהֵי, וַיִּלֶּט פָּנָיו
בְּאֶדְרֵתוֹ, וַיִּצָּא, וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמִּעָכָה; וַהֲנִה אֱלֹהֵי קוֹל, וַיֹּאמֶר,
מֶה-לָּךְ פֶּה אֱלֹהֵי? (מלכים א' יט', י"ב-י"ג)
וַיִּלְמְדֵי דוֹמִיָּה, הַחֲשִׁיתִי מִטּוֹב (תהילים לט', ג')
אמר הכוזרי: אבל המעלה הזאת אלוהית מלאכותית (=)
מלאכותית) אם היא נמצאת, וזה מדין העניין האלוהי,
לא מן השכלי ולא מן הנפשי ולא מן הטבעי (ספר הכוזרי,
מאמר ראשון, מ"ב).

רוב התורה מתרחשת במקום הקרוי **מדבר**. התגלות אלוהית
במדבר, מהגר דרך משה ועד יונה, היא הנורמה. התורה
עצמה ניתנת במדבר בהר חורב. האם זה רק מקרה שנובע
מריבוי המדבריות באזורנו, או שיש כאן עניין נוסף?
הנזירים הטראפיסטיים (מנזר לטרון) ונזירי הזן
הבודהיסטים אינם מדברים. המטרה, לתפיסתם, היא
להסתכל פנימה ולמעט בהתעסקות ב"עולם ההבלים".
לעומתם, עם ישראל אינו עם שותק. ההפך הוא הנכון.

לעיני העדה

חג שבועות שני עובר על הגמלידעה. זוהי הזדמנות להתעמק
בתורה, ברמות ה"נעשה" וה"נשמע". חזון העיתון הוא
לעודד העמקה וגיוון בנושאים תורניים, תרבותיים כלליים,
מדעיים וחברתיים. הכותבים הקבועים אכן מניפים את
קולמוסיהם ללא לאות בכיוונים אלה, חילכם לאורייתא
ולדרך ארץ במובניהם הציוניים-דתיים הרחבים! אנו
מזמינים כותבים חדשים המעוניינים להידרש לענייני דיומא
במושב או במועצה, וכן בתחום התרבות הרחבה (אומנות,
מוסיקה או ספרות ושירה). כמו כן, נשמח לקבל היזון חוזר
על העיתון ותכניו כדי לקלוע לתחומי העניין של קוראינו.
הגיליון הנוכחי פורס את מפרשיו כדי לאצור מעט מן הרוח
הנושבת אלינו מסיני מאז יום חג "עצרת" המקורי
ולהתקדם בעזרתה. צקי שלו לומד דבר מדבר על דבר ה'
שהתגלה דווקא במדבר. משה פרי מתייחס לשו"ת
שהתפרסם לאחרונה ברשת בנוגע ליחסינו לבעלי החיים
ומעלה שאלות ותהיות נוקבות. ישראל עזריה מחדש: אולי
בהשראת הזוגיות וקבלת הזרה שבמגילת רות, הוא מראיין
יחד את בני הזוג גרי/יעקב ומרים גרינוולד ושוטח את סיפור
חייהם כמתישבים חדשים בין ותיקים במושב בימים עברו.
באותה רוח שוזרת מלכה כהן חוט של חסד בין רות
המואביה לבין המושב בימינו. כיאות למצווה לזכור את
מעמד הר סיני, מעלה מרים בר-לב על נס את העשייה
החשובה המרוכזת ע"י יהודית אנגל וצוותה בהקמה
ובהרחבה של ארכיון המושב. במאמר הרחוק מלהיות
ביכורים, מלבן עבדכם הנאמן את הקשר בין מצוות
הביכורים לבין בריאות הכהנים ועם ישראל בכללותו. ואי
אפשר בלי הפרפראות: ענת שטאובר ממשיכה לענג את
חיכינו עם מתכונים ערבים, והפעם פסטה בטטה, ובטור
"דברי צחות" מחפש צקי שלו את הקשר בין הר סיני לסין.
תודותינו לאהרן שבו עבור הגרפיקה בכותרת.
קריאה מהנה וחג שמח!

**מערכת הגמלידעה: אלי רוזנברג-עורך ראשי, מרים בר-לב,
משה פרי וצקי שלו-עורכים.**

העולם נברא במאמר, ומאז, רצונו של הקב"ה בעולמו מועבר באמצעות דיבור ומצווה. בתחילה לאדם הראשון, בהמשך "וידבר אלוקים את כל הדברים האלה" בקולות וברקים במעמד הר סיני, ועד לאחרון הנביאים. כפי שמבין אליהו, הדממה הדקה באה רק כמבוא לקול, לדיבור – כפתח לאולם. דוד המלך חרד להיות במצב של 'נאלם דום'. הכוזרי מחלק את הבריאה לדומם, צומח ("טבעי"), חי ("נפשי"), מדבר ("שכלי"), ומעליהם "העניין האלוהי" – התורה. מה שמבדיל את האדם משאר הבריאה הוא הדיבור, ומה שמבדיל את עם הספר משאר האדם הוא הדיבור בדברי תורה. לא בכדי נקרא מצבור הידע של המנחים כל יהודי – תורה שבעל פה.

במנחת - נוחתים, במשכן שוכנים, ובמדבר מדברים! המדבר אפוא כשמו כן הוא, המקום שבו עוסקים בדיבור. נכון כי המקום גם יבש ושומם מבחינה גשמית (כפל משמעות), אך כך הוא בעצם הבמה הטובה ביותר להקשבה, ללא הסח הדעת של ציפור מעופפת או אילן יפה.

עתה מובנת בדרך נוספת המשמעות של הפסוק הפותח את ספר במדבר, וכן של שמות הספרים הסמוכים, ויקרא ודברים. הקב"ה מדבר אל משה במקום המיועד לדיבור – המדבר, כפי שבאוהל מועד עצמו "מבין שני הכרובים" הוא המוקד המיועד להתוועדות ולדיבור.

בפרוס חג השבועות אנו חוגגים את ייחודנו כמקבלי דבר השם ואנו מדברים בדברי תורה כל הלילה, כדי לקיים את הברית המדוברת לאבותינו במדבר.

בן-פדהצור

ישראל עזריה מראיין את משפחת גרינוולד

משפחת גרינוולד מרים ויעקב (ג'רי), באו לבית גמליאל מרחובות בשנת 1977.

הם עלו ארצה מארה"ב כשנתיים לפני כן, וזאת לאחר שיעקב המהנדס קיבל הצעת עבודה לבנות מפעל טקסטיל לייצור קטיפה סינתטית בארץ, בקריית מלאכי.

ההצעה היתה כזו שאי אפשר היה לסרב לה, כמו המסר מהסרט שהוקרן באותם ימים, "הסנדק".

יעקב חלם תמיד להחזיק אדמה ולעבד אותה, רצה מאוד לעסוק בחקלאות, ובארה"ב זה לא היה אפשרי להחזיק קרקע, לעבוד ולגור במרחק הליכה מבית כנסת.

לכן הוחלט לחפש מושב. בתחילה בדקו במושב שפיר, אולם שם התעקשו שמי שיתקבל למושב חייב לעבוד בחקלאות בלבד. וחוף מזה, בשפיר עדיין ניהלו את אסיפות החברים בהונגריה... זה לא התאים.

מרים, יעקב והילדים – שלמה, צביה ודני, מגיעים לבית גמליאל, כאן נולד ישראל. בבית גמליאל מצאו מושב שרובו דיבר עברית, והתקבלו יפה ובחמימות.

הבן הצעיר ישראל נולד כאמור במושב, והברית היתה בחג הראשון של פסח, למחרת ליל הסדר. המשפחה המורחבת לא הגיעה, אבל כל המושב הגיע...

מרים ויעקב שבאו בשביל החקלאות, ניסו לגדל אבטיחים, כרובית ופלפל, ובהמשך אף נטעו עצי אשכוליות ואפרסקים וכרם יין. הם נשארו עם כרם היין.

וכמו שרצו, יעקב עבד בחוף כמהנדס של המפעל לטקסטיל שנקרא "פלוקטקס", ואח"כ עבר לעבוד בפארק המדע, ומי שעסקה בפועל בחקלאות הייתה מרים. היא ניהלה את עסקי החקלאות בעזרת הילדים, והיה להם גם עובד קבוע שהוותיקים הכירו, זכאי.

מרים ויעקב מספרים, שכאשר הגיעו למושב כולם הכירו אותם תוך זמן קצר כי הם היו החדשים, אך לגרינוולדים לקח יותר זמן להכיר את כל האנשים, כי החברים כאן כולם הכירו את כולם משכבר הימים.

מרים אומרת שהרגישה כחדשה במושב במשך עשרים שנה, עד אשר החלה בניית ההרחבה.

היום, אומרת מרים, אני לא מכירה את רוב האנשים במושב. זה אומנם עצוב לי, אבל אני מבינה שזו התפתחות נורמלית. מרים משמשת כמדריכת הקבוצה הנקראת "בית חם", שהיא חלק מ"עמותת החבר הוותיק".

הקבוצה נפגשת בימי שלישי במועדון הוותיקים, בחורף בבוקר ובקיץ אחה"צ.

מרים משתתפת בפעילויות השונות של חבל יבנה לוותיקים. לדעתה, הקהילה צריכה לטפל בצורכי כל חבריה בכל גיל ובכל שלב בחיים. למבוגרים שבינינו חשוב לדאוג לסידור בסיסי כלשהו של תחבורה ציבורית, גם אם חצי מאורגנת. לדוגמה, אם אפשר, רצוי שמוניות שירות במסלול רחובות-יבנה ייכנסו גם לבית גמליאל כמה פעמים ביום.

ועוד דבר לדעתה מאוד חשוב ונחוץ לכולם (גם לצעירים): חייבים להקים בכניסה למושב, לפני העלייה לגשר, תחנה מקורה, שתאפשר המתנה בטוחה בקיץ ובחורף. "יש לי חלום רחוק", אומרת מרים, "שיוקם כאן במושב מבנה לדיור מוגן, כך שהמבוגרים שלנו ימשיכו לחיות בקהילה. צריך להתייחס יותר לצורכי המבוגרים ולדאוג להם, הם צריכים חברה ודיור מוגן, פתרון טוב". אנחנו עוברים ליעקב, ג'רי, שבפסח האחרון חגג 80 שנה ועוד כוחו במותניו. עכשיו הוא עובד על פרויקט פיילוט לחברות סטארט-אפ בטקסטיל. יעקב מקצוען גם בתחום היין, ואלה דבריו: יש לנו כרם של 10+1 דונם ואנחנו מגדלים שני זנים: פטיט סירה, זן אמריקאי בעל גוון אדום עז, ופרנץ' קולומברד ליין הלבן.

את הכרם נטעו לפני יותר מ-30 שנה. בזמנו היו במושב חמישה בעלי נחלות שקיבלו את האפשרות לנטוע כרם, ונערך הסכם עם היקב, שהוא חייב לקנות את הענבים והחקלאים חייבים למכור את הענבים לו ולא לשום גורם אחר. זה כמובן בתנאי שהענבים באיכות סבירה. תהליך ייצור היין הוא מורכב, ומי שעוסק בו עובר קורס מתאים. הוא גם מצריך רכישת ציוד הולם. יש בבית גמליאל שלשה יצרני יין: דוד אנגל, השותף של ביסטריצר, ויעקב גרינוולד. דביר נווה עבר הכשרה ונראה שבקרוב יצטרף לחבורה. יעקב מתאר את התהליך: על הענבים יש שכבה של שעווה, ועליה מצטברים שמרים. הם נראים כמו אבק על הענבים. בענבים יש סוכר בריכוז שהוא בדרך כלל גבוה מ-20%. כשדורכים את הענבים המיץ יוצא, וכך הוא בא במגע עם השמרים ומתחילה תסיסה; זו הטכניקה שהשתמשו בה במשך אלפי שנים.

בשיטה המודרנית משתמשים בשמרים מיוחדים, ומנטרלים את שמרי הבר שעל הענבים.

כולם עובדים בשיטה המודרנית עם שמרים קנויים. אך יעקב גרינוולד ממשיך עם השמרים הטבעיים, שמרי הבר, והוא אומר שהוא מנסה להמשיך ולעשות כמו שעשו אבותינו

במשך אלפי שנים. "היה זמן", אומר יעקב, "שאף דרכנו ענבים ברגליים ממש, כמו שאומרים: מנהג אבותינו בידינו – או ברגלינו...".

אחוז האלכוהול שביין רשום בדרך כלל על הבקבוק. לרוב הוא כ-11% ולפעמים קצת יותר. כך ביקבים הגדולים, ביקבי הבוטיק ואף ב"יקבונים". יש בארץ הרבה יקבי בוטיק, שהם יקבים קטנים המייצרים כ-30,000 בקבוקים בשנה. "יקבונים" בית גמליאל מייצרים כמה מאות בקבוקים בשנה כל אחד, אבל באיכות מעולה, איכות בית גמליאל...

אורח ימים ושנות חיים

סלינו על כתפינו אלי רוזנברג

חג השבועות הוא מועד הבשלת החיטה והבאת מנחת שני הלחם למקדש. זו הסיבה שהמשנה במסכת ביכורים (פרק א משנה ג') קובעת "אין מביאים ביכורים קודם לעצרת" (שבועות). כידוע, זוהי גם תחילת עונת פירות הקיץ, כגון הענבים והתאנים, המוזכרים אף הם במסכת ביכורים (פרק ג' משנה ג'). יש להביא את הביכורים משבעת המינים שבהם התברכה ארץ ישראל: חיטה, שעורה, גפן, תאנה, רימון, זית ותמר. לאחר הבאתם למקדש והנפתם יחד עם כהן, הם נשארים בידי הכהנים. מחבר ספר החינוך מסביר את טעם המצווה: הבאת הביכורים לכהנים, משרתי עליון, היא ביטוי להכרה בטוב שהקב"ה השפיע עלינו ובמעשה זה גם נזכה לשפע יבולים בעתיד. אך נראה שטמון במצווה זו גם מסר חינוכי לדורות.

התפריט של כהני המקדש היה די חד-גוני: בשר בהמה או עוף מהקרבנות, יחד עם מנת פחמימות מהסולת, המצות או הלחם של המנחות, עם מעט שמן זית שעורבב עם אלה. זו אולי הסיבה שהמשנה במסכת שקלים (פרק ד' משנה א') מונה בין

בעלי התפקידים ששירתו במקדש את "בן אחיה- על חולי מעיים". הכוונה לרופא מומחה במערכת העיכול, מה שנקרא היום גסטרואנטרולוג. עם הבאת הביכורים זכו הכהנים למגוון של פירות טריים ומיובשים (כך הובאו למקדש פירות הביכורים שהגיעו מרחוק בימי טרום-קירור ההם): ענבים, רימונים, זיתים, תאנים ותמרים. הכהנים יכלו לייבש ולכבש את מרבית הפירות (פרט אולי לרימונים) כדי ליהנות מהם גם מעבר לעונת הבאת הביכורים המסתיים בסוכות. כלומר, באמצעות מצוות הביכורים מבקשת התורה ללמדנו לצרוך פירות כדי לשמור על בריאותנו.

עם זאת, נשאלת השאלה: האם "תורת אמותינו" – לקחת פרי בילקוט לבית הספר או לגמור את כל הירקות בצלחת, אכן משפרת את בריאותנו?

כן! מגוון מחקרים רציניים מאלה המסכמים תוצאות של כמה מחקרים בודדים (והמכונים "סקירות שיטתיות" ו"מטה-אנליזות"), הכוללים עשרות אנשים, ולפעמים מאות-אלפי אנשים, שצרכו פירות וירקות לאורך תקופה ממושכת, מאשרים שמאד בריא לצרוך תדיר את פירות העץ והאדמה. הנה מקבץ תועלות מהספרות העדכנית:

1. בחודש מאי 2014 פורסם בעיתון רפואי מוביל, שתמורת כל 200 גרם פירות שצורכים ביום, קטן הסיכון לסבול משבץ מוחי ב-32%! צריכת ירקות אף היא הפחיתה את הסיכון בצורה נאה: ירידה של 11%.
2. קרוב לוודאי שצריכה משולבת של פירות וירקות מדי יום מקטינה את הסיכון לחלות בסוגים שונים של מחלת הסרטן. לדוגמה, הסיכון לפתח סרטן המעי הגס (השני בשכיחותו בישראל בגברים ובנשים) ירד בכ-15% באנשים שצרכו 5 מנות ירקות ו-3 מנות פירות העץ מדי יום, בהשוואה לעמיתיהם שנמנעו מכך.
3. ישנן גם ראיות מסוימות לכך שצריכת פירות וירקות מסייעת להפחית את משקל הגוף (וכך את הסיכון לפתח סוכרת הקשורה לעלייה במשקל), וכן מקטינה את הסיכון לירידה ביכולת השכלית ולפיתוח מחלת השיטיון (דמנציה) על שם אלצהיימר.

מעבר למניעת מחלות כרוניות, חשוב להדגיש שצריכה יומית של פירות וירקות מועילה גם בטווח הקצר: היא פועלת להסדיר את העיכול ולמנוע עצירות, כפי שנרמז לעיל לגבי כהני המקדש. חשוב גם לציין שנשנוש פירות וירקות אינו פוגע בשיניים, בניגוד למאכלים מתוקים אחרים. חלקם, למשל גזר או תפוחים, אף משמשים מברשות שיניים טבעיות! לכן מומלץ לאכול אותם כאשר מתחשק לאכול משהו מתוק כשאיננו יכולים להבריז את השיניים ולנקותן עם חוט דנטלי.

לאחר שהוברר שמצוות הביכורים סייעה לבריאות הכהנים ושכדאי ללכת בעקבותיהם, ראוי להגדיר את "שיעור" הפירות והירקות הנדרש כדי לצאת ידי חובת מצוות "ונשמרתם מאד לנפשותיכם". טבלה 1 להלן מציגה את הכמויות המומלצות לצריכה יומית בנשים ובגברים בהתאם לגילם. כדי להמחיש למה מתכוונים

כשמדברים על יחידות של "מספר כוסות" של פירות או ירקות, הנה מספר דוגמאות מעשיות: כוס אחת של פירות העץ שווה לתפוח קטן, לאשכולית בינונית או לתפוז גדול. כוס פרי עץ טרי שווה לחצי כוס פירות מיובשים מאותו הסוג (כלומר, כוס ענבים שווה לחצי כוס צימוקים). כוס ירקות שווה לשני גזרים בגודל בינוני, לפלפל גדול או לעגבנייה גדולה. אגב, כוס מיץ מ-100% פרי או ירק שווה לכוס פרי או ירק שלמים.

טבלה 1. כמות פרי העץ והירקות שמומלץ לצרוך מדי יום לפי גיל ומגדר

נשים (מספר כוסות)			גברים (מספר כוסות)			
19-	31-	51	19-	31-	51	גיל (שנים)
30	50	51	30	50	51	ומעלה
2	1.5	1.5	2	1.5	1.5	פרי העץ
2.5	2.5	2	3	3	2.5	ירקות

עצה מעשית שתסייע לכם לצרוך את הכמויות המומלצות היא להקפיד בכל ארוחה למלא את חצי הצלחת בפירות ובירקות.

כדי להשלים ביקור בכורה זה בנושא הביכורים (ולמנוע ביקורת...), חשוב לפרט אילו פירות וירקות יש לאכול. לאור השוני בין פרי לפרי בתכולת מרכיבי התזונה שלהם: האחד עשיר בוויטמין C, בעוד השני דווקא עשיר בברזל וכדו', חשוב לגוון את התפריט ולאכול מבחר פירות וירקות בכל צבעי הקשת.

נאחל שבזכות קיום מצווה רב-גונית זו, נזכה לבקר בהיכלו, שם נביא סל מעוטר בביכורים משדותינו, ואף נקבל פני הכהן גדול ברגע השיא שלו, עת צאתו בשלום מבית קדשי-הקדשים ביום הכיפורים, ומראהו "כדמות הקשת בתוך הענן".

מקהיל קהילות

הארכיון במושב מרים בר-לב

"עם שאינו מכבד את עברו, ההווה בו הוא חי דל ועתידו לוט בערפל"
(יגאל אלון).

רקע

בית גמליאל נוסד בשנת 1950. לאורך שנות הדור שחלפו מאז חלו במושב תמורות רבות. תמורות אלו שמורות במסמכים ובתמונות, ובמיוחד בזיכרונות של החברים הוותיקים. אלא שהשנים נוקפות וזיכרונות הימים מתעמעמים.

הגב' יהודית אנגל פיתחה רגישות לבעיה זו ורצון לפתור

אותה במסגרת עבודתה רבת השנים (1987-2007) עם

הוותיקים במושב ובמרכז היום לקשיש במועצה. היא שמעה

מהוותיקים את סיפוריהם על תולדות המושב, ואלו הבשילו

אצלה לרצון להקים ארכיון שיתעד את תולדות המושב כדי

לשמר זיכרונות אלו לדורות הבאים. לשם כך היא גיבשה

סביבה קבוצת מתנדבים, הכוללת את אסתר ישראלי ודב

זליג.

כדי להצליח במשימה ולהבטיח שגם הדור הצעיר ימצא עניין

בארכיון, הציבו המתנדבים את המטרות הבאות :

1. לבנות תכנית עבודה עם ועבור הנוער הגדל במושב.

2. לתעד תיקי משפחות מהעבר ומההווה.

3. לשחזר חומר מהעבר.

פעולות המתנדבים

המתנדבים משקיעים זמן ונאזרים בסבלנות כדי לבנות את

הארכיון על פי עקרונות אלו. עבודת איסוף החומר ועיבודו

לצרכי הארכיון דורשים סבלנות רבה. המתנדבים גם נוסעים

להיפגש עם תושבי המושב לשעבר. לאחרונה ביקרו את מנהל

בית הספר במושב, מר צבי לוינגר, ואת הגב' דבורה אנגל (אמא

של יהודה אנגל והסבתא של מיכל דרשביץ). בביקורים אלה

מראיינים ומצלמים את המראיינים, דולים מהם סיפורים

ואוספים מסמכים על תקופת מגוריהם ועבודתם במושב.

כמו כן, יהודית ושאר הצוות נפגשים עם ותיקי המושב

המתגוררים בו בבתיים או בפעילות של "בית חם" ושומעים

מהם את זיכרונותיהם. למשל, נזכרים בדרכים שחגגו את

חגי ישראל במושב בשנותיו הראשונות.

בשנה האחרונה התקיימו שלושה מפגשים של ילידי המושב

הוותיקים, כדי להעשיר את הארכיון בתמונות, תעודות,

מסמכים וזיכרונות ממועד הקמת המושב ואילך.

המפגש הראשון התקיים לפני כשנה. הוזמנו ילידי השנים

1946, 1947 ו-1948.

המפגש השני התקיים לפני מספר חודשים ואליו הוזמנו ילידי

השנים 1949, 1950 ו-1951.

בלי"ג בעומר השנה התקיים המפגש השלישי. הוזמנו ילידי

המושב מהשנים 1952, 1953, 1954 ו-1955.

מתוך 60 ילידי השנים הנ"ל הגיעו למפגש 35 נשים וגברים

עם בני משפחותיהם. בסך הכול התכנסו כ-70 נפשות.

המשתתפים שמחו מאוד להיפגש עם חברים וחברות שלא ראו

במשך שנים ארוכות. עבורם זו הייתה הזדמנות מצוינת

להעלות זיכרונות מימי ילדותם ונערותם במושב. צלם או

צלמת מקצועי צילם/ה את הפגישות והקליט/ה את

הזיכרונות המסופרים בה. גם פרטים אלה מסייעים בתיעוד

קורות המושב.

את המפגשים הנחה בני ברקאי. נאמרו בהם דברי תורה

וברכות מפי נציגי המחוזים. הוקרנה מצגת שהכינו בניה של

יהודית אנגל, המגייסת את כל בני משפחתה לפעילות

הארכיון. אחר כך התבקשו המוזמנים להעלות זיכרונות

ודמויות עבר של המושב, בנושאים כגון : חלוקת ומחלקי

הלחם, הנפט, הקרח והדואר ; מתקן הממטרות ; המלמדים

ב"חדר", משחקי הילדות וכדומה.

המוזמנים מתבקשים גם להביא עמם תמונות ומסמכים

שברשותם הקשורים לתולדות המושב. בזמן המפגש

סורקים אותם עבור הארכיון לצורך תיעוד. לדברי יהודית

אנגל המפגשים עוררו ההתרגשות גדולה ביותר.

החומר הנאסף

יהודית סיפרה שהיא מעיינת בפרוטוקולים של ישיבות הוועד

מהשנים הראשונות של המושב. רק מהם אפשר להכין הצגה

שלמה על בעיות המושב בשנותיו הראשונות והפתרונות שמצאו כדי להתמודד אתן.

דוגמה נוספת למסמכים מעניינים ובעלי משמעות

היסטורית היא מסמך שמסרה לארכיון הגב' רחל ברגר.

המסמך הוא משנת 1960 ובו מצוין שבעלה, מר שלמה ברגר, קיבל פרס: צינורות השקיה, עבור יכול שיא של גידול סלק.

החתום על המסמך הוא שר החקלאות, משה דיין.

חומרים אלה עשויים כבר היום, ובוודאי גם בעתיד, לשמש לדורות הבאים הן לעבודות שורשים, הן כבסיס למחזות והן לעבודות אקדמיות. מדובר בחומר עשיר העשוי לשמש חומר גלם עבור חגיגות ה-65 או ה-70 של המושב.

חשוב לציין שמדי שבוע מפרסמת יהודית אנגל בדף

הפייסבוק של ארכיון המושב תמונה מהעבר של המושב או תמונה שצריך לנחש מה היא ואיך היא קשורה למושב.

הכתובת: arch.bet.gamliel.

תכניות לעתיד

כיום ממוקם הארכיון בכיתה של מבנה בית הספר של המושב, ליד הספרייה. כדי לאפשר הרחבה ולהוסיף סדר לארכיון, הועלה רעיון לשפץ ולשמר את המבנה הציבורי הוותיק ביותר במושב, מחסן התערובת שמאחורי הצרכנייה, כדי שישמש כארכיון.

דרושים מתנדבים בכל הגילים (מנוער ועד מבוגרים) כדי לעבור בין משפחות המושב לאסוף תמונות, תעודות ומסמכים ולשחזר אירועים מהעבר. כל המעוניין לתרום - מוזמן ליצור קשר עם יהודית אנגל.

תן דעתך

שו"ת לא פשוט

משה פרי

בי"א באייר השנה התפרסם באתר yeshiva.org.il שו"ת, שאני מקפיד להביא להלן בציטוט מלא ככתבו וכלשונו. המשיב הוא הרה"ג יעקב אריאל:

שאלה:

שלום כבוד הרב:

רציתי לשאול: אם אני רואה ברחוב גור חתול כבן חודש שלא יוכל לשרוד לבד ברחוב, האם צריך או שיש מצווה לקחת אותו לבית להאכיל אותו או למסור עד שיגדל... וכן אם יש מצווה בהאכלת חתולי רחוב מידי ערב... תודה.

תשובה:

א. צריך לברר האם באמת חתול בן חודש לא מסוגל לשרוד לבד, הוא לא תינוק. אם באמת אינו יכול לשרוד לבד אין צורך להביאו הביתה אלא רק לקרבו

לאשפה שם ימצא את מזונו.

ב. אין שום מצווה להאכיל חתולים. יש להם מזון בשפע באשפות.

יש אפילו צד עברה בדבר, כי בכסף ובמאמץ שמשקיעים בחתולים ניתן היה

להשקיע בבני אדם נזקקים.

העדפת חתולים על בני אדם חולים, זקנים, עניים וכדו' היא עיוות מוסרי.

מחשבות נוגות מאד עולות בלבי לנוכח מלים אלו, ואני כותב בכאב. אפשר כמובן להתפלמס בשפה הלכתית ולהראות, שזאת הפעם לא דקדק הרב המלומד בתלמודו וכשגגה היא שיצאה מפי השליט.

תורתנו מלאה הדרכות מכל תחומי החיים, וברור שיש

פעמים רבות התנגשות ותחרות בין ערכים. יש כלים

הלכתיים לבירור מה גובר על מה בסיטואציות שבהן ערכים

סותרים עומדים על כפות המאזניים. אך גם לאחר נפילת

ההכרעה, לעולם אין הדבר מפחית ממעלתו של הערך או

המצווה הנדחים!

ומה בכלל הקשר לכאן? האם השאלה עוסקת במקרה של זה

מול זה? האם תוארה בשאלה תמונה שבה מצד אחד עומדים

"חולים, זקנים, עניים" רעבים ללחם ומצד שני חתלתול

רעב? האם הדיון נסוב על פתרון הדילמה – למי לתת את

פרוסת הגבינה היחידה שנשארה?...?

לפי אותו הגיון, לנוכח כל מצווה או ערך שיש נכבדים ונעלים

ממנו הרי שיהיה זה "עיוות מוסרי" להעדיף את המעשה

הנעלה האחד שכן בזבוז משאבים הוא זה; יש מצוות נעלות

יותר.

שוו בנפשכם:

"כי תראה חמור שונאך רובץ

תחת משאו... עזוב תעזוב

עמו"

ובספר החינוך: "משורשי

המצווה, ללמד נפשנו במידת

החמלה שהיא מדה משובחת,

והעובר עליה ביטל עשה,

ומראה בעצמו מדת האכזריות שהיא מדה מכוערת, וכל שאינו

מרחם אין מרחמין עליו מן השמים, שאין ראוי גופו לקבל

הרחמנות".

וכאן הבן שואל בפשטות:

מה לי כי אתפלש בזיעת החמור? איה המוסר? הרי באותה העת

יש בארצנו זקנים, חולים ועניים סובלים...?

אך הנקודה הכואבת איננה בהיבט של הניתוח ההלכתי השגוי.

הניסוח הזה... הרוח הנושבת בינות למלים... משדרים סוג של

תרעומת וקצף על העולם בכלל, ועל בעלי חיים, על חתלתולים

ואוהביהם בפרט. מה מביא רב בישראל, אישיות תורנית

בכירה, להתנסח כך? מאין שואבת ההתנגדות הפנימית הזו לאהבת האדם את החי?

השואל מבקש בתום ובטוהר לב להידבק בקב"ה ולקיים "והלכת בדרכיו" – מה הוא רחום אף אתה רחום". ליבו נכמר למראה חתלתול נטוש. האומנם ע"פ דעת תורה מגיעה לו תשובה של אש וגופרית של דברים קשוחים ואכזריים? על מה יצא הקצף? "יש אפילו צד עברה בדבר"? לא פחות?...

אמנם, אפשר להבין שהדברים אינם נאמרים בחלל ריק. ברקע: לפני כמה שבועות ביקרה כאן בארצנו אישיות רדיקלית – גארי יורופסקי, שנבח את דעותיו הנפסדות מול כל מיקרופון רענן. חלק מדבריו הם הדוגמה האולטימטיבית לקיצוניות ההפוכה של

עיוות דעת ואבדן מצפן מוסרי. אפשר להבין שעל רקע הקלקול המוסרי והרושם הרע שנותר באוויר בעקבות דברי ההבל שנשמעו וקיבלו ביטוי בתקשורת, יש מקום להשמיע דברים כדורבנות. אך האמנם הדרך הנכונה להיאבק היא להשליך את התינוק עם מי האמבט? האם בגלל זה נבטל את צער בעלי חיים מדאורייתא? האם נשכח את "ורחמיו על כל מעשיו"? האם בגלל כעסנו שוב איננו מסוגלים להכיל ערך נעלה ומורכב?

ר' אליה לופיאן זצ"ל מגיש חלב לחתול – "צד עבירה בדבר"?...

הנקודה הפוגעת בציפור נפשי היא, שמן הדברים עולות השערות ומסקנות מצערות:

1. הרה"ג אריאל אינו אוהב חתולים;
2. כנראה שהרה"ג אריאל לא ליטף חתול/כלב/גמל/קנגורו מזה שנים רבות;
3. אישיות תורנית בכירה בעם ישראל, גדול הלכה אמיתי, נשיא ארגון רבני צוהר, מועמד לשעבר לתפקיד הרב הראשי, חושף תפיסת עולם שמרחיקה אותו ממני ועושה אותו בלתי רלוונטי עבורי ועבור רבים כמנהיג רוחני.

מה לעשות, איננו מדברים באותה שפה. איננו שותפים לאותו מטען רגשי רוחני. גדולה תורנית הלכתית? יש כאן. מנהיגות רוחנית? לא משהו שאוכל להתחבר אליו. נשאלת

השאלה: הזו תורה וזו שכרה? האמנם גדלות בתורה איננה מאצילה, מזככת ומזכה באישיות אצילה ובעומק רוחני בכל תחומי החיים? מאכזב, אך בעוונותינו, כנראה שלא תמיד...

נכון, לא כל אחד נועד להיות חבר בחברה להגנת הטבע. יש לקבל כדבר מובן שיש בינינו בני אדם שאולי אנשי מעלה הם, אך לצערנו לא זכו, והם מרגישים (אולי עוד מילדות) דחייה מקרבם של בעלי חיים. אך כשזה מתחבר לאידיאולוגיה, כשזה מבוטא בזעם (לא קדוש...) וכשזה מתמזג כהשפעה זרה ורעה לתוך כביכול "דעת תורה", זה מרחיק, זה מנמיך, זה מייאש, זה כואב.

הו... מי ייתן ונזכה למנהיגים רוחניים בעלי שיעור קומה, שיתקיים בהם ובנו מאמר הנביא "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" ונזכה לדעת תורה הנמזגת בהרמוניה עם רוח טובה, דרך ארץ ואהבת הבריות, אמן. המאמר נכתב לזכרו האהוב של טיגר, חתלתול שאספנו אל ביתנו בחמלה בעודו גור עזוב וגוסס, ושהלך לעולמו לאחרונה בגיל 8 שנים.

דור דעה

"היטבת חסדך האחרון מן הראשון..."

"כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את" (רות ג, י-יא)

מגילה של חסד נשי, המשפיעה לימינו אנו

מלכה כהן

מה הוא אותו חסד המואר כל כך במגילת רות? מגילה שכולה חסד, חסד של אשה אחת – רות – "אמה של מלכות".

חסד הוא מעשה הנעשה לפנים משורת הדין והמנהג. העושה אותו אינו מצפה לגמול, אלא עושה זאת באהבה ובנאמנות לאיש בריתו, כפי שפעלה רות עם נעמי חמותה. דמותה של רות מרוממת. היא עושה לפנים משורת ההגיון, והוא ממיטב החסד. היא מוסרת נפשה בדבקות בנעמי חמותה, הולכת אחריה אל ארץ לא נודעת, אל חיים חדשים שבהם בחרה, ואל דת חדשה שאלה היא נספחת. "והעושה חסד לאלפים, שמר לה שכר רב גם לדורותיה". "לאוהביו ולשומרי מצוותיו".

שמע מעשה החסד של רות, הסועדת את חמותה, נפוץ בכל העיר. "ויען בעז ויאמר לה, הגד הוגד לי כל אשר עשית את חמותך אחרי מות אישך. ותעזבי אביך ואמך וארץ מולדתך, ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום. ישלם ה' פעלך,

ותהי משכורתך שלמה מעם ה' א-להי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו" (רות ב, יא-יב).

בהמשך היא חוסה תחת כנפי בעז, כפי שביקשה: "ופרשת כנפך על אמתך". היא באה לעשות חסד ואמת, להקים שם בישראל, כפי שעשתה תמר לפניו. ועל כך הגיב בעז:

"היטבת חסדך האחרון מן הראשון... לבלתי לכת אחרי הבחורים אם דל ואם עשיר" (רות ג, י).

"כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את" - כפי שנאמר במזמור **אשת חיל**: "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה". החכמה שלה היא **תורת החסד**, שזו היא תורה לשמה (סוכה מט ע"ב).

"תנו לה מפרי ידיה ויהללה בשערים מעשיה" (מזמור אשת חיל, משלי לא) - כפי שהעיד בעז על רות: "כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את" (רות ג, יא).

במשנה פאה א, א נאמר: "אלו דברים שאין להם שיעור: הפאה והביכורים והראיון ו**גמילות חסדים** ותלמוד תורה". ובגמרא שבת קכז מדגישים: "אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן: כיבוד אב ואם, ו**גמילות חסדים**..."

אמר רבי אבין: גדול כוחן של גומלי **חסדים**, שאין חסין לא בצל כנפי הארץ, ולא בצל כנפי השחר, ולא בצל כנפי השמש, ולא בצל כנפי הכרובים, ולא בצל כנפי החיות – אלא בצלו של מי שאמר והיה העולם, שנאמר (תהלים לו): "מה יקר חסדך א-להים ובני אדם בצל כנפך יחסיון" (ילקוט שמעוני תרפ"ב).

גם בימינו מתממשת **גמילות חסדים** בכל מקום בארץ, וכמובן גם במושבו, בית גמליאל.

כמו שכתבה נעמי שמר ז"ל בשירה הנפלא "**אנשים טובים**": תפקחו את העיניים, תסתכלו סביב ...

אנשים טובים באמצע הדרך

אנשים טובים מאוד

אנשים טובים יודעים את הדרך

ואיתם אפשר לצעוד

איש אחד יבנה לי גשר כדי לחצות נהר

איש אחר יצמיח יער במורדות ההר

ואישה טובה אחרת, אם יהיה קשה

רק תצביע אל האופק ותבטיח ש -

אנשים טובים ...

בתקופת חסד זו, רבים גם אצלו האנשים הטובים גומלי החסדים. נזכיר כאן אחדים ממפעליהם: גמ"ח צדקה חודשי של **מתן בסתר** אשר נמשך שנים רבות.

"שוק אביב" הנפלא, שמטרתו צדקה לנזקקים.

משלוח מנות ומתנות לאביונים, שבעזרת הכסף הנאסף קונים סלי מצרכים לפסח למשפחות נזקקות.

גמ"ח ציוד כסאות גלגלים, שמשתמשים בו גם לאירוח הורינו המבוגרים.

גמ"ח כלים לשמחות.

גמ"ח עגלולים.

גמ"ח תרופות לשעת הדחק.

ועדת בריאות הדואגת לצרכי חולים, לביקור חולים, ואף לסבב הסעות לבתי חולים לטיפול.

גמ"ח ערבות הדדית הדואג לארגון ארוחות למשפחות

היולדות, ובזמן אבל - ארוחות לאבלים ובני משפחותיהם.

הגמ"ח פועל בדייקנות נפלאה, וכל יד מבשלת שמחה לתת בו חלק.

"שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מְשִׁירֵי כְּנָסֶת הַגְּדוֹלָה. הוּא הָיָה

אוֹמֵר: עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל

הָעֲבוֹדָה וְעַל **גְּמִילוּת חֲסָדִים**" (אבות א, ב)

ומתוך גמילות החסדים הענפה הזו, שעליה עומד העולם, נתפלל שנזכה בעזרת השם לחיים של אהבה ואחוה ושלוש ורעות.

פסטה בטטה

ענת שטאובר

אינספור מתכונים לעוגות גבינה אפשר למצוא בספרי הבישול ובאתרי האינטרנט השונים (בשנים האחרונות גם הבאנו לכם מתכון לעוגת גבינה מעולה). הפעם הבאתי מתכון לפסטה בטטה, מתכון קל ופשוט המתאים לחג, לאירוח ולכל ארוחה חלבית.

מצרכים:

- 1 חבילת פסטה מכל סוג שהוא
- 1 בצל גדול
- 1 בטטה גדולה
- שום כתוש
- שמנת לבישול
- מלח ופלפל
- קצת יין לבן
- אבקת מרק פטריות

אופן ההכנה:

לבשל את הפסטה כמו שכתוב על האריזה. לשטוף במים קרים ולהניח בצד. לחתוך את הבצל לקוביות ולטגן עד שמוזהב. להוסיף 2 שיני שום כתושות ולהמשיך לערבב. להוסיף קוביות בטטה חתוכות ולערבב עם הבצל. לכסות במכסה ולהמשיך לבשל עד שהבטטה רכה. להוסיף שמנת לבישול, קצת אבקת מרק פטריות, פלפל ומלח וקצת יין לבן ולערבב קלות. להעביר את הפסטה לכלי יפה ולשפוך מעליה את רוטב השמנת והבטטה.

צקי שלו

המורה מסביר לתלמידיו כי היהודים מונים השנה את התשע"ד, היא 5,774 שנים לבריאת העולם. לעומתם, אומר המורה, הסינים מונים רק את שנת 4,707. "מה זה אומר לכם?" שואל המורה. דוד השמנמן מצביע בהיסוס. "כן דוד", אומר המורה, "מה משמעות הדבר?" "שהיהודים היו צריכים להסתדר במשך 1,067 שנים בלי אוכל סיני!" תורם דוד.

מוישה יורד לקבלה במלון ומבקש נייר מכתבים. "אתה אורח של המלון?" שואל פקיד הקבלה חמוץ פנים. "מה פתאום אורח", כועס מוישה, "אני משלם אלף ש"ח ללילה!"

בנו הסורר של רב הוציא רישיון נהיגה ופנה לאביו בקשר לשימוש ברכב המשפחה. "ראשית", אמר הרב, "הטב את הקפדתך במצוות, התמד בלימודיך בתלמוד ושפר את הציונים ואז נדבר". לאחר שעשה את כל אלה פנה הבן שוב לאביו. "יפה מאד", אמר הרב, "אך שערך עדיין ארוך ופרוע". הבן חשב קמעה והשיב: "לשמשון, למשה, לרמב"ם ואפילו לנח היה שיער ארוך!" "נכון", השיב הרב, "והם באמת הלכו ברגל לכל מקום".

לאחר 39 שנים ו-11 חודשים של נדודים עקשניים במדבר, אשת משה מחליטה לברר איך מגיעים לארץ המובטחת....